

Dr. Öğr. Üyesi
Mustafa Ali UYSALBurdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Bucak Hikmet Tolunay MYO
Burdur / Türkiye
mauysal@mehmetakif.edu.trORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7369-7385>

Eser Geçmişi / Article Past:

Başvuruda bulundu. / Applied

17/02/2021

Kabul edildi. / Accepted

25/02/2021

Araştırma Makalesi

DOI: <http://dx.doi.org/10.21551/jhf.881797>

Research Paper

Orjinal Makale / Original Paper

Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnamelerine Göre Burdur Vilayetinin Ekonomik Yapısı (1925-1929)

According to the Republic of Turkey Annually, Economic Structure ff Burdur Province (1925-1929)

Öz

Salnameler (yılıklar), özellikle şehir tarihi çalışmaları için en önemli kaynaklardan birisidir. Cumhuriyet döneminde yayınlanan ilk devlet salnameleri de, Osmanlı döneminde yayınlanan devlet salnameleri ve vilayet salnameleri gibi vilayetlerin idari, coğrafi, sosyal ve ekonomik yapısına dair bilgiler vermektedir. 1925-1929 yılları arasında yayınlanan devlet salnamelerinden yararlanarak Burdur şehir tarihinin bir bölümünü aydınlatılabilir düşüncesi bizi bu araştırmayı yapmaya yöneltmiştir. 1926, 1927 ve 1928 yıllarında “Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnamesi” adıyla Osmanlıca olarak yayınlanan devlet salnamelerinde ve 1929 yılında “Türkiye Cumhuriyeti Devlet Yıllığı” adıyla Latin harfleriyle yayınlanan devlet yıllığında Burdur vilayetinin coğrafi, idari, sosyal ve ekonomik yapısı hakkında ayrıntılı bilgilere yer verilmiştir. Bu çalışmada 1925-1929 yılları arasında Burdur vilayeti ve kazalarındaki tarım, hayvancılık, madencilik, dokumacılık faaliyetleri ile fabrikaları, yolları ve gelirleri hakkında istatistikî bilgiler sunulmuştur. Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnamelerinin yanında Konya Vilayet Salnameleri, 1927 Umumi Nüfus Tahriri ve diğer araştırma eserlere de yer verilmiştir. Bu kaynaklar incelendiği zaman Burdur’un ekonomisinin genel olarak tarım ve hayvancılığa dayandığı görülecektir.

Anahtar Kelimeler: Burdur, Vilayet, Salname, Ekonomik Yapı, Tarım.

Abstract

Annuals are one of the most important sources especially for city history studies. The first state yearbooks published in the Republican period also provide information about the administrative, geographical, social and economic structure of the provinces, such as the state yearbooks and provincial yearbooks published in the Ottoman period. The idea of enlightening a part of Burdur city history using the state annuals published between 1925-1929 has led us to do this research. In 1926, 1927 and 1928, in the

ATIF: UYSAL, Mustafa Ali, “Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnamelerine Göre Burdur Vilayetinin Ekonomik Yapısı (1925-1929)”, *Tarih ve Gelecek Dergisi*, 7/1 (Mart 2021), s. (62-80)

CITE: UYSAL, Mustafa Ali, “According to the Republic of Turkey Annually, Economic Structure ff Burdur Province (1925-1929)”, *Journal of History and Future*, 7/1 (March 2021), pp. (62-80)

state annuals as published in Ottoman Turkish with the name of “the Republic of Turkey annual” and in 1929, in the state annuals as published in Latin alphabet with the name of “The Republic of Turkey Annual” detailed information is provided about the geographical, administrative and social structure of Burdur province. In this study, statistical information about agriculture, animal husbandry, mining, weaving activities, factories, roads and incomes in Burdur province and its districts between 1925-1929 are presented. In addition, Konya Provincial Annuals, 1927 General Population Census and other research works are also included.

Keywords: Burdur, Province, Annual, Economic Structure, Agriculture.

Giriş

Bir yıl içinde yaşanmış olan olayları özet olarak anlatmak için her yıl düzenlenen eserlere salname denir. *Sal*; yıl, sene anlamına gelirken, *nâme*; mektup, kitap anlamında kullanılmaktadır¹. Salnamenin günümüzdeki karşılığı *yıllık* kelimesidir². Salmamelerde, vilayetlerin idari, coğrafi, sosyal ve ekonomik yapıları ve tarihleri hakkında sağlıklı ve son derece zengin bilgiler verilmektedir³.

İlk resmî salname Sadrazam Mustafa Reşit Paşa'nın teşviki ile 1847 (H. 1263) yılında Ahmed Vefik Paşa tarafından hazırlanmış ve *Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye* adı ile yayınlanmıştır⁴. Devlet salnameleri, devlet teşkilatı hakkında ayrıntılı bilgi vermektedir. Bunun yanında vilayetlerde ve kazalarda görev yapan memurlar hakkında da bilgiler bulunmaktadır⁵.

Devlet Salmamelerinin yanında Askerî Salmameler, Bahriye Salmameleri, Hariciye Salmameleri, İlmiye Salmameleri, Maârif Salmameleri ve Vilayet Salmameleri gibi salnameler de yayınlanmıştır. Toplam 68 adet olan Devlet salnameleri, 1912 (R. 1328) yılına kadar kesintisiz olarak yayınlanmış olup, 1918 (R. 1334) yılında ise son nüshası yayınlanmıştır. Cumhuriyet döneminde ise Devlet salnameleri 1926, 1927 ve 1928 yıllarında Arap harfleriyle, 1929 yılında Latin harfleriyle basılmıştır⁶. Bir yıl öncesine ait bilgiler esas alınarak hazırlanan bu salnameler, vilayetler hakkında çok değerli istatistikî bilgiler sunmaktadır.

1 Midhat Sertoğlu, *Osmanlı Tarih Lûgati*, Enderun Kitabevi Yay., İstanbul 1986, s. 297.

2 Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 1990, s. 1100.

3 Ahmet Zeki İzgöer, “Osmanlı Salmamelerinin Şehir Tarihi Bakımından Önemi”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C. 3, S. 6, 2005, s. 539.

4 Bilgin Aydın, “Salname”, *TDVİA*, C. 36, Türkiye Diyanet Vakfı Yay. İstanbul 2009, s. 52; “Salname”, İA, C. X, Milli Eğitim Bakanlığı Yay., İstanbul 1949, s. 134-135; Tevfik Sütçü, “Sosyal Bilimlerde Araştırma Kaynağı Olarak Almanaklar, Salmameler ve Yıllıklar”, *İlmi Araştırmalar*, S. 18, 2004, s. 84.

5 Tevfik Sütçü, *a.g.m.*, s. 85-86; Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C. III, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1971, s. 106.

6 Mustafa Ali Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, Libra Kitapçılık ve Yayıncılık, İstanbul 2020, s. 18-19; Bilgin Aydın, *a.g.m.*, s. 52; Midhat Sertoğlu, *a.g.e.*, s. 298-299; <http://ktp.isam.org.tr/salname/sayilar.php?sidno=D02467> (Erişim Tarihi: 27.02.2020).

Bu çalışmada 1926, 1927, 1928 yıllarına ait devlet salnameleri ve 1929 yılına ait devlet yıllığından yararlanarak Burdur vilayetinin ekonomik yapısı hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

Burdur'un coğrafi sınırları hakkında en ayrıntılı bilgi 1928 yılı devlet salnamesinde verilmiştir. Buna göre, doğuda Isparta vilayetinin Eğirdir kazası, batıda Denizli vilayetinin Garbi Karaağaç kazası, kuzeyde Isparta vilayeti, güneyde Antalya vilayetinin Korkud ili kazalarıyla sınırlanmış olan Burdur vilayetinin yüzölçümü 7.500 km²'dir⁷.

Burdur vilayetinin tarihi hakkında 1927 yılı devlet salnamesinde şu bilgiler verilmektedir: Cengiz'in zulmünden bıkmış olarak batıya doğru göçe mecbur olanlar arasında *Kınalı Aşireti* adıyla bilinen bir aşiret gelip bu havaliye yaylak ve şimdiki Cami-i Kebir'in (Ulu Cami) bulunduğu yeri pazar edinerek, Burdur'a adı geçen aşiret tarafından ilk önce *Alan Pazarı* ismi verilmiştir. Bir süre sonra bu pazar vesilesiyle kendilerini sabit bir yurt etrafında toplamak ihtiyacını hisseden aşiret fertleri, önce *Dört Ayetli Tekkesi* ile *Hamambendi* civarında yerleşmişlerse de dağlardan inen suların istila ve hücumundan rahat edemeyerek Karasenir, Hacı Ahmed, Divanbaba, Yenice mahallelerini kurmuşlar ve Karakaya mahallesini de bu sırada meydana getirmişlerdir. Çeşmebaşı *Pınarı*'nın üzerindeki çifte hatlı kitâbesinden adı geçen çeşmenin hicri 907 (M. 1501) tarihinde Korkut'un doktoru Ali bin Hamza tarafından imar edildiği anlaşıldığına göre Burdur'un bu tarihten çok önce kurulmuş bir memleket olduğuna kanaat getirmek zorunlu görünüyor. Aşiret fertleri henüz *Dört Ayetli Tekkesi* mevkiinden yeni oluşturulan mahallelere taşınmadan önce bir aralık *Tirkemiş* adını taşıyan kasabanın civarına firar eden Korkud'u kovalayan takip kumandanının "Sultan Nerede?" sorusuna cevaben ahalinin "Buradadır" sözünden değiştirilmiş olarak kasabanın sonradan Burdur ismiyle şöhret bulduğu da rivayet edilmektedir.

Murad Hüdavendigâr ve Yıldırım Bayezid dönemlerinde Teke ve Hamid İli ile buralara bağlı yerlerin Osmanlı Devleti'ne katılması sırasında Teke veya Hamid İli'ne bağlı olduğu kuvvetle muhtemel olan Burdur ve çevresi, o tarihten sonra Osmanlıların idaresi altına geçmiştir. Burdur, Miladî 1844 yılından 1871 yılına kadar 27 yıl kaza, 1871'den 1920 yılına kadar 49 yıl Konya vilayetine bağlı sancak ve 1920'den 1923 yılına kadar 3 yıl bağımsız liva olarak idare olunduktan sonra 1923 yılında il adını almıştır⁸.

1928 yılı devlet salnamesine göre Burdur vilayeti, Burdur merkez kazasıyla Tefenni ve Bucak (Oğuzhan) kazalarından meydana gelmektedir. Merkez kazaya bağlı Sertaç (Böbekler), Belönü (Ağlasun) adlarında iki nahiye ve 77 köy, Bucak kazasına bağlı Milli ve Kızılkaya nahiyeleri ile 29 köy ve Tefenni kazasına bağlı Gölhisar ve Dirmil nahiyeleri ile 57 köy bulunmaktadır⁹. 1926 yılı salnamesine göre Burdur vilayetinin erkek ve kadın olmak üzere toplam genel nüfusu 80.229 iken¹⁰, 1929 yılı devlet yıllığına göre 83.876'dır. Bu durumda 3 yıl içinde genel nüfusta 3.647 kişi

7 TC Devlet Salnamesi, 1927-1928, Matbuat Müdüriyyet-i Umumiyyesi, s. 746; 1914 yılı Konya Vilayet Salnamesi'ne göre, kuzey enleminin 37-38 dereceleriyle, doğu boylamının 27-28 dereceleri arasında bir mevkiye bulunan Burdur kazası, 15.000 km² yüzölçümünde geniş bir araziye sahiptir. *KVS*, R. 1330, s. 353-354.

8 TC Devlet Salnamesi, 1926-1927, s. 733-734.

9 TC Devlet Salnamesi, 1927-1928, s. 746; Burdur vilayetinin günümüzde merkez ilçe dışında Bucak, Gölhisar, Tefenni, Yeşilova, Ağlasun, Çeltikçi, Altınyayla, Çavdır, Karamanlı ve Kemer adlarında 10 ilçesi bulunmaktadır. Metin Tuncel, "Burdur", *TDVİA*, C. 6, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1992, s. 429.

10 TC Devlet Salnamesi, 1925-1926, s. 534.

yani %4,54 oranında artış olduğu görülmektedir.

1. Tarım

Salnamelere bakıldığında Burdur'un ekonomisinin genel olarak tarıma dayandığı görülmektedir. 1926 yılı salnamesine göre Burdur, sahası dar olmakla beraber iyi ve verimli bir ziraat vilayetidir. Başlıca ziraat geliri çeşitli hububat ile afyon, gülyağı olup bunların birincisi kısmen diğerleri tamamen ihraç edilir ve memleketin genel servetini oluşturur. Teknik ve çağa uygun ziraat aletlerinden olarak vilayette 31 orak makinası, 1 lokomobil¹¹, 3 sabit motorlu traktör ve 13 tınaz¹² ile 3 teriyöz (?) vardır. Vilayet dâhilinde ziraata uygun 1.406.979 dönüm arazi bulunmaktadır. Bu arazinin yıllık ekilen miktarından tahminen 28.042.775 kilo buğday, 3.547.844 kilo arpa, 207.900 kilo yulaf, 924.124 kilo mısır, 112.288 kilo darı, 535.520 kilo çavdar, 281.124 kilo burçak, 997.920 kilo fasulye, 20.546 kilo afyon, 32.000 kilo kenevir, 54.000 kilo mercimek, 297.000 kilo tütün, 26.000 kilo patates, 13.500 kilo susam, 21.500 kilo pancar, 71.675 kilo nohut, 38.880 kilo bakla, 131.400 kilo böğrülce, 45.500 kilo soğan, 15.000 kilo sarımsak, 120.000 kilo gül yaprağı ürünleri alınmaktadır.

Vilayet dâhilinde pamuk ve pirinç ziraatı henüz gelişmemiştir. Aynı zamanda bir Marsilya kiremit fabrikası ile bir çimento fabrikası yapılmıştır. Merkez vilayette motorla hareket eden bir ziraat aletleri imalathanesi ile bir haşhaş yağı fabrikası, iki adet hızar fabrikası, iki adet un fabrikası ve su ile hareket eden diğer iki un fabrikası olmak üzere toplamda sekiz fabrika bulunmaktadır. Vilayet dâhilinde yalnız bir ticaret odası vardır. Merkez vilayette çeşitli sermayeli 12 şirket vardır. 1924 yılında Isparta, Aydın ve Antalya vilayetlerine 2.350.000 kıyye¹³ buğday, 1.293.000 kıyye arpa, 50.000 kıyye fasulye, 45.000 kıyye burçak, 6.600 kıyye tereyağı, 8.000 kıyye peynir, 6.500 kıyye badem ve 200.000 kıyye yün yapağı sevk ve ihraç edilmiştir. Vaktiyle dışarıya 120.000 miskal¹⁴ gül yağı çıkarken bu sene 25.000 miskal ihraç edilmiştir¹⁵.

1926 yılı salnamesine göre Tefenni kazası dâhilinde ziraat edilen arazi, tahmini olarak 400.000 dönüm olup, bundan 200.000 dönümü yıllık ekilerek diğer 200.000 dönümü de gelecek yıla nadas olarak bırakılmaktadır. Bu yıl alınan ürün 8.500.000 kilo buğday, 4.216.800 kilo arpa, 4.000.000 kilo mısır, 500.000 kilo çavdar, 50.000 kilo yulaf, 100.000 kilo burçak, 50.000 kilo nohud, 20.000 kilo mercimek, 120.000 kilo fasulye, 20.000 kilo kum darı, 300.000 kilo anason, 2.000 kilo afyon, 10.000 kilo tütün olup bundan mahalli ihtiyaçlar karşılandıktan sonra 1.500.000

11 Lokomobil; tekerlekler üzerine konulmuş, bir aracı istenilen yere çekebilecek biçimde yapılmış, genel olarak buharla çalışan ulaşım aracıdır. Tarımda, harman makinelerini, sabanları ve sulama araçlarını yürütmede kullanılır. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Lokomobil> (Erişim Tarihi: 27.03.2020).

12 Tınaz; savrulmak için hazırlanan dövülmüş ekin yığınıdır. Tınaz makinesi; Tınaz durumundaki ekinleri savurarak yabancı nesnelere ayıran makine <https://tr.wiktionary.org/wiki/t%C4%B1naz#T%C3%BCrk%C3%A7e> (Erişim Tarihi: 27.03.2020); https://tr.wiktionary.org/wiki/t%C4%B1naz_makinesi (Erişim Tarihi: 27.03.2020).

13 Kıyye; okka, 400 dirhemlik bir ağırlık ölçüsüdür. Şimdiki 1.282 gramın karşılığıdır. Ferit Devellioğlu, *a.g.e.*, s. 621.

14 Miskal; 24 kıratlık bir ağırlık ölçüsüdür. Bir miskal 96 buğdaya eşittir. Bugünkü 4.5 gram karşılığıdır. Altın, gümüş, mücevher vb şeylerin tartılmasında kullanılırdı. Ferit Devellioğlu, *a.g.e.*, s. 780; Mehmet Zeki Pakalın, *a.g.e.*, C. 2, s. 546.

15 TC Devlet Salnamesi, 1925-1926, s. 534-536.

kilo buğday, 400.000 kilo arpa, 10.000 kilo tütün, 2.000 kilo afyon, 300.000 kilo anason İzmir ve Denizli'ye ihraç olunur¹⁶.

1927 yılı salnamesine göre Burdur vilayetinin bir milyon beş yüz küsur bin dönüm tahmin edilen zirai arazisinden 1926 yılında 210.000 dönüm buğday, 690.000 dönüm arpa, 6.800 dönüm haşhaş, 4.000 dönüm çavdar, 3.800 dönüm yulaf, 77.700 dönüm mısır, 150 dönüm darı, 280 dönüm bakla, 22.260 dönüm fasulye, 900 dönüm böğrülce, 2.800 dönüm nohut, 340 dönüm mercimek, 6.800 dönüm burçak, 500 dönüm patates, 1.000 dönüm kendir, 100 dönüm tütün olmak üzere toplam 28.630 dönümü ekilebilip buna karşılık gerçekleşen hasatlardan 21.000.000 kilo buğday, 6.900.000 kilo arpa, 528.000 kilo haşhaş, 100.000 kilo çavdar, 57.000 kilo yulaf, 1.540.000 kilo mısır, 15.000 kilo darı, 54.000 kilo bakla, 271.200 kilo fasulye, 190.000 kilo böğrülce, 288.000 kilo nohut, 124.000 kilo mercimek, 1.040.000 kilo burçak, 500.000 kilo patates, 150.000 kilo kendir elyafı¹⁷, 9.000 kilo tütün üretilmiştir.

Ziraat usulü çoğu yerde halen kara sabanla devam etmekte ise de, bunun sağladığı sınırlı faydanın, mevcut hayatı devam ettirmeyeceği çiftçiler tarafından anlaşıldığından son zamanlarda pulluk ve traktörlerle ziraata önem verilmeye başlanmıştır. Teknik ve çağa uygun ziraat aletlerinden olarak vilayette 33 orak makinesi, 1 lokomobil, 4 sabit motorlu traktör ve 13 tınaz ile 3 teriyöz vardır. Böylece bir yıl içinde orak makinesi sayısında 2, traktör sayısında 1 artış olmuştur. Çeşitli cins ve ebatlarda vilayetin hemen her tarafında yayılmaya başlayan pulluklara karşın, karasabanların sayısı günden güne azalmıştır. Zirai sanayiden peynircilik, bağcılık ilkel bir halde ise de afyonculuk, kilcilik oldukça ilerlemiştir. Henüz deneme aşamasında bulunan tütüncülükte kayda değer bir oranda başarı görünmektedir¹⁸.

1928 yılı salnamesine göre Burdur vilayetinin yüzölçümü tahminen 7500 km² olup bunun 1.500 km²'si ekili, 6.000 km²'si de ekili değildir. Ekili olmayan arazinin 4.500 km²'si dağlık, taşlık ve ormanlık, 1.000 km²'si de göl ve bataklıktır. Geri kalanı ise meradır. Vilayetin bir senelik ekili alan miktarıyla hasatlar toplamı aşağıdaki gibidir.

16 TC Devlet Salnamesi, 1925-1926, s. 536-537.

17 Elyaf; ağacın odun kısmındaki lifler, iplik şeklindeki şeylerdir. Ferit Devellioğlu, *a.g.e.*, s. 258.

18 TC Devlet Salnamesi, 1926-1927, s. 735-736.

Tablo 1. 1927-1928 Devlet Salnamesine Göre Burdur Vilayetinin Ekili Alan Miktarı¹⁹

Kazaların İsimleri	Buğday Dönüm	Arpa Dönüm	Yulaf Dönüm	Çavdar Dönüm	Burçak Dönüm	Mısır Dönüm	Ak Darı Dönüm	Bakla Dönüm	Patates Dönüm	Kenevir Dönüm	Üzüm Bağı Asma Dönüm	Fasulye Sâk ¹
Burdur Merkez Kazası	150.000	50.000	2.000	3.000	3.000	6.000	600	50	500	1.000	5.000	1.000
Tefenni Kazası	110.000	40.000	600	1.500	4.000	12.000	100	50	100	200	2.300	200
Bucak Kazası	350.000	65.000	300	0	2.000	5.000	2.500	300	0	50	3.000	600
Toplam	610.000	155.000	2.900	4.500	9.000	23.000	3.200	400	600	1.250	10.300	1.800

Tablo 2. 1927-1928 Devlet Salnamesine Göre Burdur Vilayetinin Üretilen Ürün Miktarı²⁰

Kazaların İsimleri	Buğday Kilo	Arpa Kilo	Yulaf Kilo	Çavdar Kilo	Burçak Kilo	Mısır Kilo	Ak Darı Kilo	Bakla Kilo	Patates Kilo	Kenevir Kilo	Üzüm Bağı Asma Kilo	Fasulye Kilo
Burdur Merkez Kazası	7.500.000	2.000.000	800.000	250.000	24.000	750.000	52.000	15.000	300.000	40.000		70.000
Tefenni Kazası	5.500.000	1.600.000	200.000	100.000	32.000	1.200.000	5.000	12.000	20.000	7.000	250.000	10.000
Bucak Kazası	8.500.000	2.500.000	100.000	0	20.000	700.000	200.000	30.000	0	1.500	500.000	45.000
Yekûn	21.500.000	6.100.000	1.100.000	350.000	76.000	2.650.000	257.000	57.000	320.000	48.500		125.000

19 TC Devlet Salnamesi, 1927-1928, s. 747.

20 TC Devlet Salnamesi, 1927-1928, s. 747.

Tablo 1'e göre, Burdur vilayetinin ekili alanlarına baktığımız zaman birinci sırada 610.000 dönüm ile buğday, ikinci sırada 155.000 dönüm ile arpa, üçüncü sırada 23.000 dönüm ile mısır, dördüncü sırada ise 10.300 dönüm ile üzüm bağı asma yer almaktadır. Tablo 2'deki üretilen ürün miktarına bakarsak, ilk sırada 21.500.000 kilo ile buğday, ikinci sırada 6.100.000 kilo ile arpa, üçüncü sırada 3.250.000 kilo ile üzüm bağı asma, dördüncü sırada ise 2.650.000 kilo ile mısır bulunmaktadır. Hem ekili alan miktarı hem de üretilen ürün miktarına göre Bucak kazası buğday, arpa, ak darı ve baklada, Tefenni kazası mısır ve burçakta, Burdur merkez kazası üzüm bağı asma, yulaf, çavdar, patates, kenevir ve fasulyede ilk sıradadır.

Tablo 3. 1928-1929 Devlet Yıllığına Göre Burdur Vilayetinin Ekili Alan Miktarı²¹

Kazalar	Buğday Dönüm	Arpa Dönüm	Yulaf Dönüm	Mısır Dönüm	Çavdar Dönüm	Bakla Dönüm	Ak Darı Dönüm	Fasulye Dönüm	Burçak Dönüm	Patates Dönüm	Kenevir Dönüm
Burdur	170.000	60.000	2.000	9.000	3.000	0	400	2.000	8.000	600	1.000
Tefenni	160.000	42.000	500	32.000	2.000	0	0	3.000	21.000	0	0
Bucak	350.000	65.000	300	5.000	0	300	2.500	600	2.000	0	56
Genel Toplam	680.000	167.000	2.800	46.000	5.000	300	2.900	5.600	31.000	600	1.056

Tablo 3'e göre, Burdur vilayetinin ekili alanlarına baktığımız zaman birinci sırada 680.000 dönüm ile buğday, ikinci sırada 167.000 dönüm ile arpa, üçüncü sırada 46.000 dönüm ile mısır, dördüncü sırada ise 31.000 dönüm ile burçak yer almaktadır. Bir yıl öncesine göre bu ürünlerin ekili alan miktarında artış olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 1928-1929 Devlet Yıllığına Göre Burdur Vilayetinin Üretilen Ürün Miktarı²²

Kazalar	Buğday Kilo	Arpa Kilo	Yulaf Kilo	Mısır Kilo	Çavdar Kilo	Bakla Kilo	Ak Darı Kilo	Fasulye Kilo	Burçak Kilo	Patates Kilo	Kenevir Kilo
Burdur	7.500.000	2.000.000	800.000	750.000	250.000	15.000	50.000	300.000	24.000	300.000	40.000
Tefenni	16.000.000	4.500.000	5.000	8.000.000	200.000	0	0	22.000	800.000	0	0
Bucak	8.500.000	2.500.000	100.000	700.000	0	30.000	200.000	45.000	20.000	0	1.500
Umumî Yekûn	32.000.000	9.000.000	905.000	9.450.000	450.000	45.000	250.000	367.000	844.000	300.000	41.500

Tablo 4’deki üretilen ürün miktarına bakarsak, ilk sırada 32.000.000 kilo ile buğday, ikinci sırada 9.450.000 kilo ile mısır, üçüncü sırada 9.000.000 kilo ile arpa, dördüncü sırada ise 905.000 kilo ile yulaf bulunmaktadır. Bir yıl öncesine göre yulaf, bakla, patates, ak darı ve kenevir üretiminde düşüş olmakla beraber diğer ürünlerin üretiminde artış vardır.

“28 Teşrinievvel 1927 Umumi Nüfus Tahriri”ne göre ise Burdur vilayetinde 12 yaşından büyük erkeklerde zirai mesleklerin oranı %73.43, kadınlarda %51.05’dir. Kadın ve erkek toplamında, 12 yaşından büyük nüfusta zirai mesleklerin oranı %60.80’dir²³.

2. Hayvancılık

İklim şartları ve toprak özellikleri bakımından hayvancılığın gelişmesine elverişli bir yer olan Burdur’da hem büyükbaş, hem de küçükbaş hayvan yetiştirilmektedir²⁴. 1927 yılı salnamesine göre vilayet dâhilinde 1926 yılında sayılan 585 deve, 252 tiftik, 89.878 dişi kıl keçi, 21.191 erkek kıl keçi, 31.812 dişi koyun, 5.872 erkek koyun ki toplam 109.690 baş ağınamdan başka, 2.145 kısırak⁴⁴, 97 iğdiç⁴⁵, 110 aygır⁴⁶, 681 at, 77 ester⁴⁷, 10.714 merkeb⁴⁸, 12.368 dişi sığır, 14.201 erkek sığır, 1.600 dişi manda, 1.420 erkek manda olmak üzere toplam 43.413 baş evcil hayvan bulunmaktadır²⁵.

1928 yılı salnamesine göre Burdur vilayetinde mevcut küçük ve büyükbaş hayvanlar ile hayvansal ürünler miktarı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

22 Türkiye Cumhuriyeti Devlet Yıllığı Matbuat Umum Müdürlüğü 1928-1929, s. 395.

23 28 Teşrinievvel 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül III, s. 26-27.

24 Yurt Ansiklopedisi, C. III, Anadolu Yayıncılık, İstanbul 1982, s. 1542, 1570-1571; Mustafa Ali Uysal, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, Libra Kitapçılık ve Yayıncılık, İstanbul 2020, s. 229.

25 TC Devlet Salnamesi, 1926-1927, s. 736.

Tablo 5. 1927-1928 Devlet Salnamesine Göre Burdur Vilayetinin Hayvan Sayıları ve Hayvansal Ürünleri²⁶

Kazaların İsimleri	Küçük ve Büyükbaş Hayvanlar										Hayvansal Ürünler		
	Beygir Baş	Kısrak Baş	Merkep Baş	Katır Baş	Deve Baş	İnek Baş	Öküz Baş	Manda Baş	Koyun Baş	Keçi Baş	Süt Kilo	Yün ve Yapağı Kilo	KeçiKılı Kilo
Burdur Kazası	1.076	1.657	7.896	127	155	7.437	8.401	1.698	28.882	73.771	6.128.209	57.764	36.885
Bucak Kazası	384	562	3.059	53	447	3.545	4.101	738	7.959	52.950	3.448.950	15.918	26.475
Tefenni Kazası	835	925	4.690	143	201	6.016	6.672	993	26.227	30.929	4.368.785	52.654	15.114
Toplam	2.295	3.144	15.645	323	803	16.998	19.176	3.429	63.068	157.650	13.945.944	126.336	78.474

Tablo 5'e göre Burdur vilayetinde küçükbaş olarak en çok bulunan hayvan 157.650 baş ile keçidir. İkinci sırada 63.068 baş ile koyun bulunmaktadır. Büyükbaş hayvan olarak ilk sırada 19.176 baş ile öküz, ikinci sırada 16.998 baş ile inek, üçüncü sırada 15.645 baş ile merkep yer almaktadır. Diğer büyükbaş hayvanlar; manda, kısrak, beygir, deve ve katırdır. Hayvanlardan elde edilen ürünlere bakarsak, 13.945.944 kilo ile süt ilk sırada yer alırken, 126.336 kilo ile yün ve yapağı ikinci sırada, 78.474 kilo ile keçi kılı üçüncü sırada yer almaktadır.

Tablo 6. 1928-1929 Devlet Yılığına Göre Burdur Vilayetinin Hayvan Sayıları ve Hayvansal Ürünleri²⁷

Kazalar	Küçük ve Büyükbaş Hayvanlar										Hayvansal Ürünler		
	At Baş	Kısrak Baş	Merkep Baş	Katır Baş	Deve Baş	İnek Baş	Öküz Baş	Manda Baş	Koyun Baş	Keçi Baş	Süt Kilo	Yün ve Yapağı Kilo	Keçi Kılı Kilo
Burdur	943	1.817	8.747	159	184	8.269	10.863	2.270	30.482	84.019	6.128.209	57.761	36.885
Tefenni	621	922	5.525	46	260	7.444	7.606	1.104	23.658	37.685	4.368.785	52.654	15.114
Bucak	384	562	3.050	53	447	3.545	4.101	738	7.959	52.950	3.448.950	15.918	26.475
Genel Toplam	1.948	3.301	17.331	258	891	19.258	22.570	4.112	62.099	174.654	13.945.944	126.336	78.474

Tablo 6'ya göre Burdur vilayetinde küçükbaş olarak en çok bulunan hayvan 174.654 baş ile keçidir. İkinci sırada 62.099 baş ile koyun bulunmaktadır. Büyükbaş hayvan olarak ilk sırada 22.570 baş ile öküz, ikinci sırada 19.258 baş ile inek, üçüncü sırada 17.331 baş ile merkep yer almaktadır. Diğer büyükbaş hayvanlar; manda, kısrak, at, deve ve katırdır. Hayvanlardan elde edilen ürünlere bakarsak, 13.945.944 kilo ile süt ilk sırada yer alırken, 126.336 kilo ile yün ve yapağı ikinci sırada, 78.474 kilo ile keçi kılı üçüncü sırada yer almaktadır. Bir yıl öncesine göre koyun, at ve katır sayılarında azalma olurken diğer hayvan sayılarında artış olmuştur. Hayvanlardan elde edilen ürünlerde ise değişiklik olmamıştır.

Keçi ve koyun gibi küçükbaş hayvanların çiftçiye faydası çok olduğu için tercih sebebi olmuştur. Çiftçiler (köylüler) bu hayvanların etinden, sütünden, yün ve kılından, yavrusundan ve gübresinden faydalanırlar. Büyükbaş hayvanlardan öküz ve inekler çift hayvanlarını oluşturduğu için tercih sebebi olmuştur. Köylünün suyunu, odununu, pazardan ihtiyacını getiren, orak ve çift tarlasına tohum nakleden merkepler köylünün eli ayağı, her şeyidir²⁸.

3. Madencilik

Burdur'un maden yatakları bakımından çok zengin olduğu ve dikkate değer bir madencilik faaliyeti görüldüğü söylenemez²⁹. Ancak salnamelerde Burdur'da keşfedilmiş madenlerden bahsetmektedir. 1885 yılı Konya Vilayet Salnamesinde Çerçin köyünün güney yönündeki tepelerde demir, manganez ve krom madenlerinin, Gölhisar nahiyasının Çam köyündeki Eşeler dağının birçok yerlerinde de bor, tunç, krom, manganez ve kükürt madenlerinin bulunduğu belirtilmektedir³⁰. 1914 yılı Konya Vilayet Salnamesinde Burdur kazası dağlarında kömür madenlerine, demir parçalarına ve granit izlerine tesadüf edildiği, Tefenni kazasındaki dağlarda krom madeni bulunduğu, Kargalı köyünün üstündeki dağda kömür madeni keşfedildiği ancak hiçbirinin işletilemediği anlatılmaktadır³¹.

1926 ve 1927 yılı devlet salnamelerinde madenler hakkında bilgi verilmemiştir. Ancak 1928 yılı devlet salnamesinde, yalnız Burdur merkez kazası dâhilinde Sultan Ere mevkiinde maden kömürü olduğu bilgisine yer verilmiştir³².

4. Dokumacılık

Dokumacılık Burdur'un en önemli geçim vasıtalarından biridir³³. Bu sanat, Isparta'ya bağlı Senirkent kazasından Burdur'a göç eden 200 hane tarafından getirilmiştir. Birinci Dünya Savaşı'na kadar yalnız yerel ihtiyaçları karşılarken, savaşın başlamasıyla komşu vilayetlerin ihtiyaçlarını da karşılamaya başlamıştır. Burdur'un önemli gelir kaynaklarından olan dokumacılık, Milli Mücadele'nin sonuna kadar bu durumunu korumuştur. Daha sonra dış ülkelerden ithalat başlayınca yerini halıcılığa bırakmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla dokumacılık tekrar canlanmış ve Burdur dokumaları ülkenin her yerine gönderilmiştir³⁴. 1940 yılı itibarıyla 2.800 evde 3.466 tezgâh bulunmakta idi. İkinci Dünya Savaşı sonunda dokuma tezgâhlarının sayısı 1.300'e kadar düşmüştür³⁵. 1948'li yıllarda sanayinin gelişmesi ve dokuma fabrikalarının kurulması sebebiyle el dokumasına ihtiyaç azalmış, dolayısıyla Burdur alaca dokumacılığı da eski önemini kaybetmiştir³⁶.

28 Mehmet Necati-Rıza İsmail (Erdem), *Burdur Vilayeti, Halkiyatı ve Harsiyatı*, (Çoğaltan: A. Feyzi Bayraktar, Yayına Hazırlayan: Şevkiye Kazan Nas), Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Yayınları, Ankara 2015, s. 199, 201.

29 *Yurt Ansiklopedisi*, C. III, s. 1540, 1572.

30 *KVS*, H. 1302, s. 145, 153-154.

31 *KVS*, R. 1330, s. 214, 219.

32 TC Devlet Salnamesi, 1927-1928, s. 748.

33 Kemal Saden, "Dokumacılık", *Burdur*, C. I, S. 1, Şubat 1939, s. 5.

34 *Burdur*, Burdur Valiliği Yayınları, İstanbul 1955, s. 31.

35 Osman Yalçın, *Burdur*, Özyürek Yayınları, İstanbul 1960, s. 20.

36 Rengin Oyman, "Burdur İli Geleneksel Dokumaları ve Günümüzdeki Durumu", *I. Burdur Sempozyumu*, Bildiriler,

Konya Vilayet Salnamelerine göre, Burdur'da her tür iplik alacası³⁷, bez, kilim, seccade, hamam ve el havluları ile masa örtüleri dokunur³⁸. 1883 yılında 75, 1906 yılında 300 ve 1914 yılında 500 alaca tezgâhı bulunmaktadır³⁹. Alacalar, havlular ve masa örtüleri tüccarlar tarafından satın alınarak İstanbul, İzmir, Konya, Antalya, Denizli, Akşehir, Iğın, Karahisar ve Kütahya gibi yerlere satılmaktadır. Alacalar, entari ve her çeşit mefrûşât için en sağlam kumaşa tercih edilmektedir⁴⁰. Ayrıca 1914 yılı itibariyle 30 peşgir ve havlu tezgâhı ile 60 kıldan çul, çuval ve torba dokuma tezgâhı vardır⁴¹. Dokutulan senelik 150.000 top alacanın bir kısmı komşu vilayetlere ihraç edilmekte, bir kısmı da kaza içinde kullanılmaktadır⁴². 1906 yılında Burdur kazasında 100 halı tezgâhı bulunmakta, 500'den fazla işçi çalışmakta ve çok güzel halılar imal edilmekte idi⁴³. 1914 yılında halı tezgâhı sayısının arttığı, 8 yıl içinde 100'den 1000'e çıktığı görülmektedir⁴⁴.

1926 yılı salnamesine göre Burdur vilayetinde ilkel olarak dokumacılık mevcuttur. Haftada 1.000 top dokuma imal edilmektedir. 25.000 lira sermayeli küçük bir dokuma şirketi kurulmuştur. Vilayette halıcılığa oldukça önem verilmekte ve 1926 yılı itibariyle 250 tezgâh işlemektedir. Yılda içeriye ve dışarıya 60.000 arşın halı, 80.000 top alaca, 25.000 top bez sevk edilmektedir⁴⁵.

1927 yılı devlet salnamesine göre Burdur vilayetinin çoğu köylerinde kendir elyafından urgan, sicim, yular gibi maddeler imal edilir ve çevre vilayetlere ihraç olunur. Çul, kıl torba, kolan gibi eşya dokuyan ve ihracat yapan köyler de vardır. Tefenni'nin Bayındır ve Burdur'un Aziziye köylerinin yünden mamûl kilimleri meşhurdur. Keçecilik de bu sanat sahiplerini geçindirir haldedir. 1927 yılı devlet salnamesinde ayrıca, 600'e yakın tezgâh işleten alacacılığın günden güne ilerlemekte olduğu, halıcılığa da yakın zamanda daha çok heves ve rağbet uyandığı ve vilayetin çeşitli yerlerinde halı imal eden tezgâhların sayısının 1000'e yaklaştığı belirtilmektedir⁴⁶. Bu tarihte Bucak kazasında ise 400'e yakın halı tezgâhı işlenmektedir⁴⁷.

1928 yılı devlet salnamesine göre Burdur vilayetinde 500 alaca bez tezgâhında yılda 500.000 top alaca ile 600 halı tezgâhında⁴⁸ yılda 55.000 metre kare halı dokutulmuştur. Şark Halı, *Türk Varlığı*, *Nur Halı* ve *Karagözzâde Halı* adlarında 4 halı şirketi vardır. Bunlardan Şark Halı'nın müdürü İtalyan,

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Rektörlüğü, 16-19 Kasım 2005, Burdur, C. I, Fakülte Kitabevi Yayınları, Isparta 2007, s. 115.

37 Alacacılık işiyle uğraşanlara Çulha denirdi. Alaca dokuma işini evlerinde basit el tezgâhlarında yaparlardı. Rensiz, beyaz ve çizgisiz olanlara bez adı verilirdi. Bezler daha ucuzdu. Mehmet Necati-Rıza İsmail (Erdem), *a.g.e.*, s. 208.

38 *KVS*, H. 1306, s. 175; *KVS*, H. 1309, s. 345.

39 *KVS*, H. 1300, s. 146; *KVS*, R. 1322, s. 131; *KVS*, R. 1330, s. 653.

40 *KVS*, H. 1309, s. 345; *KVS*, H. 1301, s. 120.

41 *KVS*, R. 1330, s. 653.

42 *KVS*, R. 1330, s. 490-491; Mustafa Ali Uysal, *a.g.e.*, s. 235-236.

43 *KVS*, R. 1322, s. 307.

44 *KVS*, R. 1322, s. 131; *KVS*, R. 1330, s. 653.

45 TC Devlet Salnamesi, 1925-1926, s. 535.

46 TC Devlet Salnamesi, 1926-1927, s. 735-736.

47 TC Devlet Salnamesi, 1926-1927, s. 737.

48 Bu durumda 1906-1928 yılları arasında halı tezgâhı sayısının bazen arttığı, bazen de azaldığı anlaşılmaktadır.

diğerleri Türk'tür⁴⁹. Bu şirketlerin Bucak ve Tefenni kazaları ile Karamanlı köyünde ve diğer köylerde halı tezgâhları bulunmaktadır. Bu tezgâhlarda yılda 35.000 arşın halı dokunmakta ve İzmir'deki büyük şirketler vasıtasıyla Amerika'ya ve Avrupa'ya gönderilmektedir. Birçok aile evlerinde halı dokuyarak geçimlerini sağlamaktadır. Burdur'daki şirketler genel atölye açmamışlardır. Seccadeler, taban halıları, Amerika çeşidi, içi dolu şark tarzı ve göbekli gibi her çeşit halı dokunmakta ve büyük rağbet görmektedir⁵⁰.

5. Fabrikalar

1926 yılı salnamesine göre Burdur vilayet merkezinde, daha önce tarımla ilgili bölümde bahsedildiği üzere toplam sekiz fabrika bulunmaktadır. Bunların 4 tanesi un fabrikası, 2 tanesi hızar fabrikası, biri ziraat aletleri imalathanesi ve biri de haşhaş yağı fabrikasıdır⁵¹. 1927 yılı salnamesinde 1 kereste ve 4 un fabrikasıyla 8 adi un değirmeninden sözedilmiştir⁵². Burdur vilayetindeki fabrikalar hakkında en ayrıntılı bilgi 1928 yılı devlet salnamesinde yer almaktadır. 1928 yılı salnamesine göre Burdur vilayetinde bulunan fabrikalar ile cinsleri ve üretimi aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

49 TC Devlet Salnamesi, 1927-1928, s. 748.

50 Mehmet Necati-Rıza İsmail (Erdem), *Burdur Vilayeti, Halkiyatı ve Harsiyatı, a.g.e.*, s. 207-208.

51 TC Devlet Salnamesi, 1925-1926, s. 535.

52 TC Devlet Salnamesi, 1926-1927, s. 733.

Tablo 7. 1927-1928 Devlet Salnamesine Göre Burdur Vilayeti Merkezinde Bulunan Fabrikalar, Cinsleri ve Üretimi⁵³

Buldukları Mahaller	İsimleri	Ne ile Uğraştıkları	Türü	Fabrika-Değirmenlerin				
				Sahiplerinin İsimleri	Tâbiyyetleri	Harekete Geçiren Kuvvetlerinin Cinsleri	Kaç Beygir Kuvvetinde Olduğu	Bir Sene Zarfındaki Üretim
Burdur Kayapınar Mevkiinde	Un ve Hızır	-	Fabrika	Kabacalizâde Hacı Abdurrahman Efendi	Türkiye Cumhuriyeti	Su	On altışar Beygir Kuvvetinde	Sekiz yüz bin kilo un, bin iki yüz metreküp kereste
“	Un	-	“	Velicanzâde Biraderler	“	“	“	Sekiz yüz bin kilo un
“	“	-	“	Baki Beyzâdeler	“	“	“	“
“	“	-	“	Hacı Yavsızâdeler	“	“	“	Dokuz yüz bin kilo un
Burdur Kurna Köyünde	Hızır	-	“	Tıkırdıkzâde Hacı Osman	“	“	Sekiz Beygir	Dokuz yüz metreküp kereste
Burdur'un Ilıca Mevkiinde	Kiremit ve Tuğla	-	“	Çilzâde Fahreddin Bey	“	Buharla	Yirmi dört Beygir	950.000 adet Marsilya cins kiremit ve tuğla
Muhtelif Mahaller ve Köylerde	Değirmen	-	Değirmen	Muhtelif	“	Su ile	Dörder Beygir	Her biri 72.000 kilo un öğütür
Vilayet Dâhilinde	Tezgâh	Halı Tezgâh 600	-	Şark Halı, Türk Varlığı, Nur Halı, Karagözzâde Halı Kumpanyası	Şark Halı Müdürü İtalya, diğerleri Türk	El ile		55.000 arşın murabbai ² halı
“	Tezgâh	Alaca Bez Tezgâh 500	-	-	Türkiye Cumhuriyeti	“		500.000 top
“	Marangoz	-	-	-	“	“		500 takım ceviz tahtadan mamûl oda takımı, masa ve kanepe sandalye vb
Tefenni Kazası	-	Un öğütür	Kırk altı adet değirmen	Muhtelif	“	Su		Her biri ortalama olarak yirmi beşer bin kilo un öğütür
Bucak Kazası	-	“	On yedi adet değirmen	“	“	“		Her biri ortalama olarak yedi bin kilo un öğütür

Tablo 7 de görüldüğü üzere, Burdur Kayapınar mevkiinde Kabacalızâde Hacı Abdurrahman Efendi'ye ait 16'şar beygir kuvvetinde un ve hızar fabrikaları ile Velicanzâde Biraderler, Baki Beyzâdeler ve Hacı Yavsızâdeler'e ait aynı beygir kuvvetinde, su ile çalışan birer un fabrikası bulunmaktadır. Bir yıl içinde en fazla üretim 900.000 kilo un ile Hacı Yavsızâdeler'e ait un fabrikasındadır. Burdur Kurna köyünde Tıkırdıkzâde Hacı Osman'a ait 8 beygir kuvvetinde hızar, Burdur'un Ilıca mevkiinde Çilzâde Fahreddin Bey'e ait 24 beygir kuvvetinde, buharla çalışan kiremit ve tuğla fabrikası, çeşitli mahaller ve köylerde 4'er beygir kuvvetinde, su ile çalışan, her biri 72.000 kilo un öğüten değirmenler vardır. Burdur vilayet merkezinde yılda 31.597 metrekare halı üretimi yapan 600 halı tezgâhı, yılda 500.000 top alaca bez üretimi yapan tezgâh ile yılda 500 takım ceviz tahtadan mamûl oda takımı, masa, kanepeler, sandalye vb. üretimi yapan marangoz mevcuttur. Tefenni kazasında su ile çalışan, yılda her biri ortalama olarak yirmi beşer bin kilo un öğüten 46 adet değirmen, Bucak kazasında da su ile çalışan, yılda her biri ortalama olarak yedi bin kilo un öğüten 17 adet değirmen bulunmaktadır.

6. Bankalar

1928 yılı salnamesine göre Burdur vilayetinde bulunan bankalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 8. 1927-1928 Devlet Salnamesine Göre Burdur Vilayetinde Bulunan Bankalar⁵⁴

Bankaların İsimleriyle Buldukları Yerler	Merkezi	Genel Sermayeler		Şubenin Kuruluş Tarihi
		Miktarı Lira Adet	Türü	
Burdur Vilayeti Ziraat Bankası	Ankara	-	Evrâk-ı Nakdiyye ³	1305
Burdur Vilayeti Bucak Kazası Ziraat Bankası		-	"	-
Burdur Vilayeti Tefenni Kazası Ziraat Bankası		-	"	1325

Tablo 8 de görüldüğü gibi Burdur vilayeti merkez kazasında, çiftçiye ve köylüye destek olan, Hicri 1305 (Miladi 1888) yılında kurulan Ziraat Bankası şubesi bulunmaktadır. Ayrıca Bucak ve Tefenni kazalarında da Ziraat Bankası vardır. Tefenni kazasında Hicri 1325 (Miladi 1907) yılında kurulmuş olan bankanın, Bucak kazasındaki kuruluş tarihi belirtilmemiştir. Burdur vilayetinde Ziraat Bankası dışında başka bir banka bulunmamaktadır.

7. Genel, Özel ve Belediye Gelirleri

1926 yılı salnamesine göre Burdur vilayetinin 1925 yılına ait bir yıllık genel geliri 535.431, özel geliri 175.078 lira olup belediyeler geliri de, merkez vilayetin 43.825 lira ve Oğuzhan (Bucak) nahiyesinin 2.585 lira, Belönü (Ağlasun) nahiyesinin 550, Sertaç (Kemer) nahiyesinin de 50 liradan ibarettir. Tefenni

54 TC Devlet Salnamesi, 1927-1928, s. 749.

kazasının 1925 yılı genel geliri 44.310 lira ve özel geliri 34.021 lira, belediye geliri 3.509 lira, Gölhisar nahiyesinin ise 475 liradır⁵⁵. 1927 yılı salnamesine göre Burdur vilayetinin genel geliri 248.812 lira ve özel geliri 246.896 lira olup, Burdur Belediyesi'nin gelir ve giderleri de 1926 yılı bütçesinde 236.000 lira olarak tespit olunmuştur⁵⁶.

1928 yılı salnamesine göre Burdur vilayetinin genel geliri 284.743 lira, özel geliri de 392.939 lira olup, Burdur merkez kazası belediyesinin geliri 65.150 ve Tefenni kazası belediyesinin 7.710 ve Bucak kazası belediyesinin 6.659 ve Burdur vilayetine bağlı Çeltikçi nahiyesi belediyesinin 2.300 ve Belönü belediyesinin 700 ve Tefenni kazasına bağlı Karamanlı belediyesinin 8.879 ve Çavdır nahiyesi belediyesinin 2.403 ve Bucak kazasına bağlı Kızılkaya nahiyesinin 2.150 liradır⁵⁷. 1929 yılı devlet yıllığına baktığımız zaman Burdur vilayetinin genel gelirinin, özel gelirinin, Burdur merkez kazası belediyesinin gelirinin, Tefenni kazasının ve Bucak kazası belediyesinin gelirinin bir önceki yıl ile aynı olduğu görülmektedir⁵⁸.

8. Devlet Yolları

Burdur vilayetinde, kazalarıyla ve komşu vilayetlerle ulaşımı sağlamak amacıyla çeşitli uzunluklarda yollar yapılmıştır. 1927 yılı salnamesine göre Burdur vilayetinin devlet yolları, 25 kilometre uzunluğunda Burdur - Baladız istasyonu ve vilayet sınırına kadar 80 kilometre uzunluğunda Burdur - Antalya şoseslerinden ibarettir. Özel yollardan 70 kilometre uzunluğunda Burdur - Tefenni yolu ile Tefenni - Çavdır, Tefenni - Karamanlı - Çardak istasyonu yollarıyla, Çine - Belönü ve 450 metrelik hastane yoluyla, Burdur Gölü'nde son bulan dört kilometrelik Cumhuriyet Caddesi, aynı şekilde vilayet yolları vardır⁵⁹.

1928 yılı salnamesinde, Burdur vilayetinde bulunan yollar aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir.

Tablo 9. 1927-1928 Devlet Salnamesine Göre Burdur Vilayetinde Bulunan Yollar⁶⁰

Yolun Başlangıcı -Bitişi	Yolun Uzunluğu (Kilometre)	Sağlam Kısım (Kilometre)	Tamire Muhtaç Kısım		Yeni İnşa Olunmakta (Kilometre)
			Tamir Olunmakta	Tamire Başlanmamış	
Burdur – Baladız	24 + 785	24 + 785			
Burdur – Antalya	80 + 000	75 + 000	5 + 000		
Burdur - Tefenni	70 + 000	34 + 000			36 + 000

Tablo 9'a göre, Burdur – Baladız, Burdur – Antalya ve Burdur – Tefenni yollarının uzunluğu 1927 yılı salnamesinde belirtildiği gibidir. En uzun yol olan 80 kilometrelik Burdur – Antalya yolunun sağlam kısmı 75 kilometre olup, 5 kilometresi tamir olunmaktadır. Burdur – Tefenni yolunun ise 34 kilometresi sağlam olup, 36 kilometresi de yeni yapılmaktadır.

55 TC Devlet Salnamesi, 1925-1926, s. 535-536.

56 TC Devlet Salnamesi, 1926-1927, s. 736.

57 TC Devlet Salnamesi, 1927-1928, s. 750.

58 Türkiye Cumhuriyeti Devlet Yılığın Matbuat Umum Müdürlüğü 1928-1929, s. 397.

59 TC Devlet Salnamesi, 1926-1927, s. 736.

60 TC Devlet Salnamesi, 1927-1928, s. 749.

Tablo 10. 1928-1929 Devlet Yıllığına Göre Burdur Vilayetinde Bulunan Yollar⁶¹

Yolun Başlangıcı -Bitişi	Yolun Uzunluğu Kilometre	Sağlam Kısmı Kilometre
Burdur - Baladız	24+785	20+253
Burdur - Antalya	105+000	100+000
Burdur - Tefenni	70+000	34+000

Tablo 10'a baktığımız zaman bir önceki yıla göre Burdur – Antalya yolunda 25 kilometrelik artış vardır. Dolayısıyla yine en uzun yol 105 kilometrelik uzunluğuyla Burdur – Antalya yoludur. Diğer yolların uzunluğunda bir değişiklik yoktur. Burdur – Tefenni yolunun sağlam kısmında bir değişme olmazken Burdur – Baladız yolunun sağlam kısmında yaklaşık 4.5 kilometrelik azalma, Burdur – Antalya yolunun sağlam kısmında ise 25 kilometrelik artış vardır.

Sonuç

Bu çalışmada Cumhuriyet döneminde yayınlanan ilk devlet salnamelerinden (yıllıklarından) yararlanarak Burdur vilayetinin ekonomik durumu hakkında 1925-1929 yıllarını kapsayacak şekilde istatistiki bilgiler verilmiştir. Salmelere göre Burdur'un ekonomisi genel olarak tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Verimli topraklara sahip olan Burdur'un başlıca ziraat geliri çeşitli hububat, afyon ve gülyağıdır. Teknik ve çağa uygun ziraat aletleri kullanılmaktadır. 1925-1929 yılları arasında Burdur vilayetinin ekili alanlarına ve üretilen ürün miktarına baktığımız zaman birinci sırada buğday yer almaktadır. Diğer başlıca ürünler ise arpa, mısır, çavdar, yulaf, burçak ve üzüm bağıdır. 12 yaşından büyük nüfusta zirai mesleklerin oranı %60.80'dir.

Hayvancılığın gelişmesi açısından elverişli bir konumda olan Burdur'da hem büyükbaş, hem de küçükbaş hayvan yetiştirilmektedir. Burdur vilayetinde küçükbaş hayvan olarak en çok keçi, ikinci sırada koyun bulunmaktadır. Büyükbaş hayvan olarak ilk sırada öküz, ikinci sırada inek, üçüncü sırada merkep yer almaktadır. Hayvansal ürün olarak ilk sırada süt yer alırken, ikinci sırada yün ve yapağı, üçüncü sırada keçi kılı yer almaktadır.

1928 yılı devlet salnamesinde, yalnız Burdur merkez kazası dâhilinde Sultan Ere mevkiinde maden kömürü olduğu söylenmektedir. Dolayısıyla Burdur'da dikkate değer bir madencilik faaliyeti görülmemektedir. Dokumacılık ve halıcılık gibi sanat dalları, Burdur'un en önemli geçim vasıtalarından ve gelir kaynaklarındandır. Salmelerde alaca dokumacılığının günden güne ilerlemekte olduğu, halıcılığa da yakın zamanda daha çok heves ve rağbet uyandığı ve vilayetin çeşitli yerlerinde halı imal eden tezgâhların sayısının 1000'e yaklaştığı belirtilmektedir. Burdur vilayetinde 4 halı şirketi vasıtasıyla her çeşit halı dokunmakta ve büyük rağbet gören halılar Amerika ve Avrupa'ya da gönderilmektedir.

61 Türkiye Cumhuriyeti Devlet Yıllığı Matbuat Umum Müdürlüğü 1928-1929, s. 397.

Devlet salnamelerine göre Burdur vilayetinde en çok un fabrikaları bulunmaktadır. Bunun yanında hızar ve kereste fabrikası, ziraat aletleri imalathanesi, haşhaş yağı fabrikası, kiremit ve tuğla fabrikası, değirmenler ile halı ve alaca bez tezgâhları vardır.

Burdur vilayeti merkez kazasında, Tefenni kazasında ve Bucak kazasında Ziraat Bankası'nın birer şubesi bulunmaktadır. Burdur vilayetinde başka bir banka bulunmamaktadır. Burdur vilayetinin 1925 yılına ait bir yıllık genel geliri 535.431 lira iken 1927 yılı genel geliri azalarak 284.743 lira olmuştur. 1925 yılına ait özel geliri ise 175.078 lira iken 1927 yılında artarak 392.939 lira olmuştur.

Salnamelerde ayrıca Burdur vilayetinin, kazalarıyla ve komşu vilayetlerle ulaşımını sağlamak amacıyla yapılan yolların sağlam kısımlarının ve tamir olunmakta olan kısımlarının uzunlukları hakkında da bilgi bulunmaktadır. Buna göre en uzun yol Burdur-Antalya yoludur.

Kaynakça

Salname Ve Yıllıklar

Konya Vilayet Salnamesi (KVS): Hicri 1300, 1301, 1302, 1306, 1309, Rumi 1322, Rumi 1330.

TC Devlet Salnamesi, 1925-1926, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1926.

TC Devlet Salnamesi, 1926-1927, Matbuat Müdiriyyet-i Umumiyyesi.

TC Devlet Salnamesi, 1927-1928, Matbuat Müdiriyyet-i Umumiyyesi.

Türkiye Cumhuriyeti Devlet Yıllığı Matbuat Umum Müdürlüğü 1928-1929, Devlet Matbaası, İstanbul 1929.

Araştırma Ve İnceleme Eserleri

28 Teşrinievvel 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül III, Ankara: Başvekâlet Müdevvenat Matbaası, 1929.

Aydın, Bilgin, "Salname", *TDVİA*, C. 36, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2009, s. 51-54.

Burdur, Burdur Valiliği Yayınları, İstanbul 1955.

Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 1990.

İzgöer, Ahmet Zeki, (2005). "Osmanlı Salnâmelerinin Şehir Tarihi Bakımından Önemi", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C. 3, S. 6, 2005, s. 539-552.

İslam Ansiklopedisi (1949). "Salname", X, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 134-135.

Mehmet Necati-Rıza İsmail (Erdem), *Burdur Vilayeti, Halkiyatı ve Harsiyatı*, (Çoğaltan: A. Feyzi Bayraktar, Yayına Hazırlayan: Şevkiye Kazan Nas), Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Yayınları, Ankara 2015.

Oyman, Rengin, "Burdur İli Geleneksel Dokumaları ve Günümüzdeki Durumu", *I. Burdur Sempozyumu*, Bildiriler, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Rektörlüğü, 16-19 Kasım 2005, Burdur, C. I, Fakülte Kitabevi Yayınları, Isparta 2007, s. 112-122.

Pakalın, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C. III, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1971.

Pakalın, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C. 2, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1983.

Saden, Kemal, "Dokumacılık", *Burdur*, C. I, S. 1, Şubat 1939, s. 5.

Sertoğlu, Midhat, *Osmanlı Tarih Lûgatı*, Enderun Kitabevi Yayınları, İstanbul 1986.

Sütçü, Tefik, "Sosyal Bilimlerde Araştırma Kaynağı Olarak Almanaklar, Sâlnâmeler ve Yıllıklar", *İlmi Araştırmalar*, S. 18, 2004, s. 79-92.

Tuncel, Metin, "Burdur", *TDVİA*, C. 6, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1992, s. 426-429.

Uysal, Mustafa Ali, *Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)*, Libra Kitapçılık ve Yayıncılık, İstanbul 2020.

Yalçın, Osman, *Burdur*, Özyürek Yayınları, İstanbul 1960.

Yurt Ansiklopedisi, C. III, Anadolu Yayıncılık, İstanbul 1982.

Web Siteleri

<http://ktp.isam.org.tr/salname/sayilar.php?sidno=D02467> (Erişim Tarihi: 27.02.2020).

<https://tr.wiktionary.org/wiki/t%C4%B1naz#T%C3%BCrk%C3%A7e> (Erişim Tarihi: 27.03.2020).

https://tr.wiktionary.org/wiki/t%C4%B1naz_makinesi (Erişim Tarihi: 27.03.2020).

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Lokomobil> (Erişim Tarihi: 27.03.2020).

<https://www.tkgm.gov.tr/sites/default/files/icerik/ekleri/953.pdf> (Erişim Tarihi: 23.04.2020).

(Tablolar içinde kullanılan Dipnotlar)

1 Sâk; sap demektir. Ferit Devellioğlu, a.g.e., s. 1097.

2 Arşın murabbainı metrekareye çevirmek için 0.5745 ile çarpmak gerekir. Bu durumda 55.000 arşın murabbai 31.597 metrekare yapar. <https://www.tkgm.gov.tr/sites/default/files/icerik/ekleri/953.pdf> (Erişim Tarihi: 23.04.2020).

3 Evrâk-ı Nakdiyye, kâğıt paralar demektir. Ferit Devellioğlu, a.g.e., s. 289.